

**ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ ОБСЯГУ
РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Фатюха Наталія Георгіївна

к.е.н., доцент

Малахов Володимир Владиславович

Магістрант

Національний університет «Запорізька політехніка»

м. Запоріжжя, Україна

Анотація: Розглянуто застосування методів статистики у теорії й практиці управління промисловими підприємствами Запорізької області, зокрема використання лінійного коефіцієнта абсолютних структурних зрушень та квадратичного коефіцієнта абсолютних структурних зрушень дає змогу оцінити інтенсивність структурних зрушень промислової продукції за видами діяльності Запорізької області.

Ключові слова: промисловість, структура, лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень, квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень, Запорізька область.

Запорізька область – один з найпотужніших промислових регіонів України. В структурі випуску за видами економічної діяльності домінуючу частку мають промисловість (65%), сільське, лісове та рибне господарство (7,6%), оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів (6,6%), державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування (3,1%), операції з нерухомим майном (2,8%) [1, с.160].

Промисловість є найбільш важливим для економіки Запорізької області видом економічної діяльності. За обсягом реалізованої промислової продукції

регіон стабільно посідає третє місце в Україні після Дніпропетровської та Донецької областей.

Порівнюючи структуру промисловості високоіндустріальних регіонів України, слід наголосити на суттєво кращій позиції Запорізької області. На тлі сучасної “неоіндустріалізації” в Україні, яка відбувається через нарощення обсягів та частки добувної промисловості та зменшення частки переробної в регіонах України (що посилює сировинну орієнтацію вітчизняної промисловості, а відтак, стає додатковим бар’єром на шляху до підвищення рівня її конкурентоспроможності на світових ринках) у Запорізькій області відбуваються зворотні процеси – тобто має місце нарощення потенціалу саме переробної промисловості за рахунок зменшення внеску інших видів промисловості. Структура промисловості Запорізької області є висококонцентрованою – близько 40% у ній припадає на металургію та понад 21% на постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря [2].

Найбільшу питому вагу за обсягами реалізованої продукції у переробній промисловості Запорізької області за результатами 2019 р. мають такі види економічної діяльності як металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування (35,2% загального обсягу реалізованої промислової продукції області), виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (11,9%), машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування (11,4%), виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення (4,7%) [3].

Проведемо аналіз структури та структурних зрушень обсягу реалізованої промислової продукції підприємств Запорізької області.

Структурні зрушення виявляються зміною часток розподілу і вимірюються процентними пунктами [4]:

$$\Delta_d = d_{j1} - d_{j0}, \quad (1)$$

де d_{j1} та d_{j0} - частки відповідно поточного та базисного періодів.

Для оцінки інтенсивності структурних зрушень в цілому по сукупності, яка поділяється на m складових, найчастіше використовують середнє лінійне відхилення часток:

$$I_{cz} = \frac{\sum |d_{j1} - d_{j0}|}{m}, \quad (2)$$

та розрахунок квадратичного коефіцієнту абсолютних структурних зрушень:

$$\sigma_a = \sqrt{\frac{\sum (d_{j1} - d_{j0})^2}{n}}. \quad (3)$$

Провідну роль в формуванні випуску промислової продукції в Запорізькій області відіграє переробна промисловість, на цей показник припадає – 71,6% . На другому місці стоїть постачання електроенергії, газу пари та кондиційованого повітря - 24,2%, на добувну припадає – 3,5%, на водопостачання, каналізація, поводження з відходами – 0,7%.

Розрахунок індексу структурних зрушень обсягу реалізованої промислової продукції підприємств Запорізької області наведено у табл.1.

Розрахуємо лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень, використовуючи формулу (2):

$$I_{cz} = \frac{3,0}{4} = 0,75 \text{ в.п.}$$

Розрахунок квадратичного коефіцієнту абсолютних структурних зрушень (формула 3):

$$\sigma_a = \sqrt{\frac{3,5}{4}} = 0,94 \text{ в.п.}$$

Таблиця 1

Розрахунок індексу структурних зрушень обсягу реалізованої промислової продукції підприємств Запорізької області (Розраховано за даними [2, с.186; 3, с.160])

Обсяг реалізованої промислової продукції, млн.грн	млн. грн.		у % до підсумку		Відхилення часток $ d_{j1} - d_{j0} $	$(d_{j1} - d_{j0})^2$
	2015 р.	2019 р.	2015 р. d_{j0}	2019 р. d_{j1}		
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	2745,2	7084,8	2,0	3,5	1,5	2,25
переробна промисловість	98195,0	144870,9	72,6	71,6	1,0	1,0
постачання електроенергії, газу пари та кондиційовано-го повітря	33361,4	48937,3	24,7	24,2	0,5	0,25
водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1012,4	1473,2	0,7	0,7	-	-
Промисловість	135314,0	202366,2	100,0	100,0	3,0	3,5

Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень становить 0,75 в.п., тобто структура реалізованої промислової продукції підприємств Запорізької області у 2019 р. відрізняється від структури 2015 р. в середньому на 0,75 в.п. або на 0,94 в.п.

За проведеними розрахунками можна зробити висновок про зміни у структурному відношенні за досліджуваний період, а саме частка структурних компонентів за видами у загальному обсязі реалізованої промислової продукції підприємств області, протягом 2015-2019 роки років має незначні зміни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Запорізька область за 2018 рік. Статистичний щорічник. / За редакцією Шийко М. – Запоріжжя.: Головне управління статистики у Запорізькій області, 2019 – 379 с.
2. Стратегічний аналіз соціально-економічного розвитку Запорізької області (виконано в межах розробки проекту Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року). [Електронний ресурс].- Режим доступу:
https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000122/122545.pdf
3. Запорізька область за 2019 рік. Статистичний щорічник. / За редакцією Шийко М. – Запоріжжя.: Головне управління статистики у Запорізькій області, 2020– 363 с.
4. Статистика: підручник / С. С. Герасименко, А. В. Головач, А. М. Єріна та ін.; під. ред. д-ра екон. наук С. С. Герасименка. - 2-ге вид., перероб. і доп.. - К.: КНЕУ, 2000. – 467 с